

קיבץ שוב את אנשי המחתרת - תחת כנפי תנועת החרות

כובש שוב את יפו

בית הסוהר, היתה הדרך קצרה עד מאוד. הדרך לקניה, בה ישב בוים עד חודש יולי 1948, היתה ארוכה יותר. בקניה לא היה מחנה נופש. העבודה, לא זו שהטילו הבריטים, היתה אפילו מפרכת מאוד. היא נעשתה בלילות, מתחת לאדמה, כשהגולים חפרו בצפוניים ובכלי עבודה פרימיטיביים מנהרות מתחת לצריפי וגדרות המחנה.

היתה דרושה משמעת מופתית, כדי להיכנס לחפירה בסכנת נפשות, להזיע בפרך, תוך ידיעה ברורה שמישהו אחר יברח בדרך שאתה חיפרי. מישהו חיוני יותר, לא אתה. בוים לא זכה לברוח, הוא ישב עד הסוף. "חשבתו שגמרתו את המלחמה בקניה" סיפר לחבריו בכנס, בהחזיקו בשלט גדול שי הכריז: גולי קניה. אבל כשחזרתי גייסו אותי לצבא, וביליתי שמונה חדשים בהדרכה.

***

מורדים ותועמלנים

כמעט כל אלה שנשארו בחיים היו שם. כאשר עבר המצעד ברחוב אלנבי, וילדים זרקו לעברם פרחים מבלי שיבינו מה זאת מחתרת ומה הוא שלטון זה, ידעו הצועדים שיש להם חלק בזה.

לאורך דרך יפו צעדו לעבר יפו העברית. לפני עשר שנים זינקו ברחובות מקבילים, דרך רחוב לילנבלום ויהודה הלוי, כשבדיהם סטנים מתוצרת בית ורובים משלל מחנות הצבא הבריטי, לעבר יפו העברית. הם נתנו משהו להקמת המדינה, ובגלל השיכחה הגואה הצו שיאמרו להם זאת בפה מלא.

לשם כך צעדו כולם עד למגרש הגדול ביפו, שם עמד להינעל הכנס. הם הריעו כשעלה אברהם שכטרמן, ראש מינהל יפו לברכס. אולם הנואמים חשבו על נושאים קרובים יותר. "יפו העיר הראשונה בישראל אשר זכתה כי אנשי תנועת החירות ינהליה; יפו, בה התגלה בכל הדרו משה איכילובי" המנוח ברוך הכשרונות ורבי הפעלים, יפו נותנת הדוגמה והמופת... " היה נדמה כי כיבוש מינהלי יפו על ידי עסקני תנועת החרות היה חשיב יותר מכיבוש יפו עצמה על ידי לוחמי אצ"ל לפני עשר שנים.

גם כאשר קמו מנחם בגין וזאק סוסטל, מושל אלג'יריה לשעבר, ודיברו על יחסי ישראל-צרפת ועל זהות בין מלחמת המחרת בארץ ישראל באימפריאליזם הבריטי וי מלחמת הצרפתים המסכנים באלג'יריה נגד "האימפריאליזם הערבי", קשה היה להבין מה שייך כל זה לכנס דור המרד. במקום להרעי למבצעי האצ"ל, צעקו ההמונים ה" מאורגנים: "ווי לה פראנס!" במקום להרעי לגיבורי המחתרת, הריעו ההמונים לסוסטל.

כנס דור המרד, שהיה מפגש צוהל של לוחמים עמוסי זכרונות, הפך למפגש של עסקנים. כנס המורדים התמוז עם כנס של תועמלני בחירות.

* טנן ראש עיריית תל-אביב מטעם תנועת החרות וראש מינהל יפו, שנפטר בקנה שעברה.

לוחמות המחתרת ודעות הלוחמים, שנעצרו בתקופות שונות על ידי הבריטים, מסודרות תחת השלט "אסירות בית לחם". במרכז, במשקפים שחורים ובזיקט לבן, נראית ד"ר חמדה גלעד, צעתי אחד מראשי התנועה הרביזיוניסטית. לפניו, במרכז, עדינה ליכטמכר, פעילת לח"י. בקבוצה זו, בהופעתה הגאה ובסמליות הרבה, זכתה לתשואות רמות מצד הקהל הנלהב.

מדינה עבורה. הקהל הרב נשאר ממושטע לאורך כל מסלול המצעד הארוך. כמו הצועדים עצמם, אשר צעדו בסדר צבאי למופת. הב"ד הגיליס הקיצוני בין משתתפי המצעד לא פגס בהופעה החיצונית.

הינו בעל לאשה ואב לשני ילדים בבני ברק, שם הוא מתפרנס ממכונת אריגה. אך פעם ארג חוטים בלתי-נראים, שנשאו את דבר המחתרת לכל פינות הארץ.

עשר שנים אחרי שעלה מפולין, בשנת 1944, נפסקה האריגה זמנית. שוטרים צבאיים בריטים דפקו בדלת ביתו בחצות, הוציאוהו החוצה. "הלשנה!" עברה כבוק המחשכה ב" מוחו, כשהוטען על מכונת בה ישבו כמה עצורים אחרים. הוא צדק. אותו לילה ערכו הבריטים מצוד נרחב, על סמך רשימה רשי מית שקיבלו מידי שירות הידיעות של ה" הגנה. ממכונת העצורים לחקירה, ומשם ל-

מחניכו בטעות צרור כדורים לבטן מקפרי. ******* **אשה הרה בכנא**

נאומים בכיכר הרברט סמואל הסי' תיימו. המצעד החל לזוז במעלה רחוב אלנבי. לא היה צורך בפקודות ובגערות. לוחמי המחתרת נשארו ממישמעים, הסתדרו לכר וצעדו בקצב צבאי אחיד. דורות של לוחמים צעדו זה בצד זה: צעדו לוחמי ה" גדודים העבריים, פרי רוחו של זאב זיבוי טינסקי; צעדו שרידי מחתרת נילי.

בקבוצת האסירות והעצירות צעדה ילדה בת 13, העצורה הצעירה ביותר של האצ"ל. אורינא רענן בת ה-13 היא כיום תלמידת כיתה ח' בבית-הספר העממי יהודה המכבי בתל-אביב. בבית-הספר אין עדיין לומדים על דברי ימי המחתרת, אולם אורינא יודעת אותם על בורים. אביה הוא מרדכי רענן, מי שהיה סגן מפקד האצ"ל בפתח-תקה. באחו הימים באו הבריטים לאסור את אביה. הוא לא היה בבית. היתה רק אמה, שרה רענן (קטיצקי). אורינא היתה או בת מינוס 4 חדשים, בבטן אמה. למרות זאת עצרו הבריטים את האם, כבת-ערובה עבור האב. במשך שבוע ימים ישבה שרה רענן בכלא יפו. כששוחררה לבסוף, בגלל הריגתה, נש- ארה במעצר-בית במשך ארבע שנים. את האב לא הצליחו הבריטים לתפוס. כיום הוא מנהל דפוס בתל-אביב.

אורינא שחורת-השיער צעדה בצד אמה, בין קבוצת האסירות והעצירות. לא רחוק ממנה, בין שורת הותיקים, צעד גם בנימין זרעוני הקשיש, מי שהיה ממניחי היסוד וראשוני האצ"ל עם הקמתו. זרעוני זכה להיות גם מראשוני העצורים. עינוייו על-ידי קצין הבולשת קונקויסט עשו להם שם.

קונקויסט נצח על-ידי לח"י; זרעוני מ"י שיך עוד לצעוד. "מלך הבריחות" קראו לו. כי בין כל עצורי ואסירי האצ"ל לא היה אחד כמוהו, שכה הירבה לברוח ממעצרים. הסיידרה החלה בשנת 1936, כאשר נעצר לראשונה בירושלים. מאז הצליח זרעוני ל"י רוח כמעט מכל בתי הכלא ומחנות-המעצר בארץ, ואפילו ממחנה-המעצר בקניה.

*** **חופר מנהרה בקניה**

רדכי בוים היה גם הוא מעצורי קניה. אולם הוא לא זכה לברוח. כיום

יקם לנו גזע ילדי המדינה, שלא ידעו את טעם המחתרת ואת חוויות המאבק בשלטון החר, חונים במצעד האנשים שתרמו מדמם וממיטב שנותיהם להקים

הרמוז היה ברור. דבורה, כיום עקרת-בית ומנהלת חשבונות ואם לילד, הפתיעה את הבריטים כשנעלמה באורח מסתורי ממחנה-המעצר בו עצרה. היא נעצרה ב"ליל ה-31", בשנת 1946. היו אלה 31 מפקדי האצ"ל, שנסאפו על-ידי המפקדה העליונה של האצ"ל כדי שיטעמו טבילת-אש בעצמם. בדרכס חזרה מאחת הפעולות, נעצרו כולם על-ידי הבריטים, בחולות בתיים. דבורה לא נשארה עצורה זמן רב. היא ברחת לבושה במדי שוטרת, שהוחדרו לה לכלא.

***

קבצן פריץ בנק

גם אייעור (קבצן) סודיט ברח מכלא ירושלים במדי שוטר בריטי. ה" שוטר הערבי, ששמר על הכלא, אפילו ה" דיץ לו כראוי. כיום סודיט, בן ה-34, הוא בעל בית-חרושת ליהלומים, אב לשלושה יל" יום. לבוש בחולצה לבנה, כשעל דשה סמל המעמד, ניצב סודיט זקוף ורציני בראש יחידת חיל הקרב של האצ"ל, שפרצה ליפו.

מראהו החיצוני לא השתנה כמעט במשך עשר השנים האחרונות. הוא נשאר צנום ובעל שפם שחרח. "הי, קבצן!" צעק לעברו כמעט כל אחד שעבר על פניו. "אתה מקבל כבר לירות או שאתה אוסף רק מילימים?"

לסודיט כבר נמאס לחייך. חבריו לא היו מוכנים לשכוח לו לעולם, את מה שקרה בעת חתרמת כספי בנק עותומן בתל-אביב. סודיט, שכינויו במחתרת היה "יריב", היה אחד המפקדים הנועזים ביותר של האצ"ל. הוא השתתף כמעט בכל הפעולות המסוכנות. בשוד בנק עותומן היה המפקד.

אנשיו פרצו לתוך הבנק, חיפשו אחרי הכסף. לפתע הבחין סודיט בשקית קטנה בקופה. היא היתה כבדה מאוד. סודיט היה בטוח שהיא מלאה מטבעות זהב, העדיף לקחתה במקום לקחת שטרות של עשרות לירות עלובות. רק כשנפתחה השקית בבית, התברר שהיו בה מילימים של נחושת. אמר עליו או מפקדו מנחם בגין: "כששולחים קבצן להביא כסף הוא מביא מילימים." מאז דבק בו הכינוי.

סודיט יצא שלם מכל פעולות המחתרת. רק אחרי קום המדינה, כשהיה קצין בצה"ל, נפצע בשעת אימונים. כאשר שלח אחד